

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 8 maal per jaar. Zesde jaargang nr. 1, februari 2018**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier, Jan
De Mont, Vik Verheyden,
Luc Van Cauwelaert, Geert
Vermandere (FVR), Fran-
çois De Neef

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, maart, april, juni, augustus, september, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december 2018 abonneren voor de volgende jaargang. **In de loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Sprokkelmaand
Blz. 4	Terugblik
Blz. 4	Rausa in actie
Blz. 5	Fronters in het verweer
Blz. 6	Uit het dagboek van Berloeëken
Blz. 9	Een Lombekenaar in de Brabantse Omwenteling
Blz. 13	Portret in blauw: Maurice Vandevelde
Blz. 19	Gevonden

Op de voorpagina: '*Rausa lezen, je kan er nooit te jong aan beginnen*', een foto van Jan De Mont.

Stilaan heeft het nieuwe jaar het etiket 'nieuw' alweer van zich afgeschud: de nieuwjaarsrecepties afgestruind, de gulle en amicale heildronk op ons aller welzijn veelvuldig uitgebracht - Tournée Minérale staat klaar om voor het nodige tegenwicht te zorgen in februari – en de goede voornemens volop in uitvoering, dan wel alweer verticaal geklasseerd onder de noemer 'nobeles maar niet-haalbare intenties'.

Wat blijft, is onze solide intentie om u acht maal 's jaars een boeiende mix aan lokale erfgoedartikels te bieden. De bijnaam 'sprokkelmaand' voor de maand februari indachtig, sprokkelde de redactie ook nu heel wat boeiende bijdragen bijeen.

Deze flauwe woordspeling doet ongetwijfeld de haren van mening etymologisch deskundige ten berge rijzen. Die verontwaardiging is uiteraard terecht, want de bijnaam voor de kortste maand van het jaar heeft eigenlijk hoegenaamd niets te maken met het huidige werkwoord 'sprokkelen'. Het woord zou eerder verwijzen naar Germaanse vruchtbaarheidsfeesten die de Romeinen als smerig of 'spurcus' bestempelden of afgeleid zijn van het Oudnederlandse 'sporkelen', dat springen betekent en verwijst naar de schrikkeljaren waarbij het aantal kalenderdagen in februari eens in de vier jaar een dag 'verspringt'. Ergens in de loop der jaren verbasterde dit tot sprokkelen.

In dit inleidende woordje is een dichterlijke afdwaling van het historisch correcte pad hopelijk geen hogelijk euvele daad die u ons ten kwade duidt.

Op de volgende bladzijden streeft de redactie immers zoals het betaamt een volkomen historische correctheid na!

Trouwe lezers zijn ondertussen vertrouwd met het vaste stramien, waar ook nu niet van afgeweken wordt. Eerst even achterom kijkend naar de voorbije activiteiten, gevolgd door een lonkende, wervende blik vooruit naar de activiteiten waar we u ook dit jaar weer massaal hopen te mogen begroeten, met de Nacht van de Geschiedenis en de voorstelling van het boek over het Hof te Kattem als absolute aanraders.

Daarna richten we de historische bril ditmaal vooral op Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, met een artikel over een Lombeekse kapitein bij het vrijwilligersleger tijdens de Brabantse Omwenteling en een interview met de vorig jaar overleden oud-politicus Maurice Van de Velde uit Lombeek. Fragmenten uit het dagboek van een oude Ledebergenaar, maken deze eerste editie van 2018 compleet.

Hiermee schiet meteen ook de reeds zesde jaargang van dit Roosdaalse erfgoed-tijdschrift officieel op gang. Sinds het eerste nummer in 2013 van de spreekwoordelijke drukpersen rolde, dikt de collectie nummers intussen aardig aan, waardoor later dit jaar nummer 50 zich aankondigt.

Veel leesplezier in het verschiet dus!

Bart Caulier

Elke erfgoedliefhebber weet het intussen: iedere eerste zaterdag van de maand is het gezellig toeven in de erfgoedkelder van GC Het Koetshuis. Een duik nemen in het rijke beeldarchief, neuzen in oude documenten of gewoon een klapke doen over vroeger. Dat het er op onze eerste opendeur nóg prettiger aan toe ging kun je merken aan de foto's. Wie er niet bij kon zijn weze getroost: we hebben geklonken op het heil van alle Rausa-lezers!

Rausa in actie

Wie het nog niet deed, doet het best meteen:
je inschrijven voor onze twee voorjaarsactiviteiten:

Zondag 18 maart, 16u, schouwburg GC Het Koetshuis:
Negen eeuwen Hof te Kattem

Voorstelling van het nieuwe boek van Luc Van Liedekerke waar o.a. Piet Verhasselt, Georges Vande Winkel en de auteur zelf het woord nemen. Je wordt ook vergast op muzikale animatie en een receptie. Gratis toegang! Meer info en reservatie op 054 26 00 37.

Dinsdag 20 maart:

Nacht van de geschiedenis i.s.m. Davidsfonds Roosdaal:
Fronters in het verweer, een lezing door Guido Moons. Polyvalente zaal GC Het Koetshuis, 20 uur. Over deze activiteit verneem je meer op de volgende bladzijde.

Wanneer gastspreker Guido Moons het tijdens de Nacht van de Geschiedenis (20 maart) zal hebben over de taaltoestanden in het Belgische leger tijdens de Grote Oorlog, dan komt uiteraard de Frontersbeweging aan bod en even vanzelfsprekend komt dan o.a. ook de focus te liggen op één van de grondleggers van deze beweging, namelijk Hendrik (Rik) Borginon. Wij hadden het vroeger al uitgebreid over deze Pamelaar in de grote politiek: in Rausa 1 van jaargang 2016 maakte Bart Caulier een samenvatting van het ironische dagboek dat Hendrik Borginon schreef tijdens zijn gevangenschap na WO2 en in Rausa 1 van jaargang 2017 kwam Rik Borginon jr.(zoon van) uitvoerig aan het woord. Je kan deze artikels nog nalezen op onze website. Om meer te weten te komen over de rol van Borginon en zijn medestanders in de dramatische periode van de Eerste Wereldoorlog en de betekenis van de Fronters, nodigten wij dus deze eminente spreker uit.

Al wordt hier en daar wel eens heel relativerend gereageerd op berichten over de mensonterende taaltoestanden in het Belgisch leger tijdens Wereldoorlog I, de bewijslast is zo overweldigend en de getuigenissen zijn zo talrijk, dat mensen die dit schromelijke onrecht in twijfel trekken, aan een vorm van negationisme doen.

Guido Moons, gewezen voorzitter van de Vlaamse Volksbeweging en notoir kenner van onze nationale geschiedenis is gespecialiseerd in de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog en in het bijzonder in de taaltoestanden in het Belgisch leger. Hij kent ook het levensverhaal van (onze dorpsgenoot en medestichter van de Frontpartij) Hendrik Borginon.

Guido Moons is een innemende persoonlijkheid en een gepassioneerd spreker. Zijn lezing is één van de slotactiviteiten in het kader van de herdenking van de Grote Oorlog.

Na de lezing is er mogelijkheid om bij een glas na te praten en vragen te stellen.

Deze activiteit is gratis. Er zijn slechts 80 plaatsen beschikbaar, wees er dus snel bij om je in te schrijven op rausa@skynet.be of 054 32 33 64 (naam en aantal deelnemers duidelijk vermelden op het antwoordapparaat a.u.b.).

NACHT VAN DE GESCHIEDENIS

**Dinsdag 20 maart, 20 uur,
Polyvalente zaal van
GC Het Koetshuis,
Strijtem (Roosdaal)**

**Een organisatie van Erfgoed Rausa
en Davidsfonds Roosdaal**

Uit het dagboek van Berloeëken (1)

Misschien bestaan ze ook nog wal vandaag, maar merken we hen in deze dol-draaiende wereld niet meer op: de dorpsfiguren die kleur gaven aan hun buurt, die af en toe voor wat opwinding zorgden in een samenleving waar er buiten het labeuren op het land en één jaarlijkse kermis, weinig anders te beleven viel. Elk Roosdaals gehucht zal ongetwijfeld zo'n merkwaardige vrouw of man onder haar bewoners hebben gehad, al zal je er weinig vinden die er een dagboek op nahielden om hun frapatsen op te tekenen. Zo iemand was Berloeëken. Zijn officiële naam was Vital Joseph Borloo (°1904, † 1985).

Klein van stuk, vinnig en rusteloos, rad van tong en snel van geest, zo was hij, een man ook van zijn woord en als geen ander gehecht aan de grond waar hij geboren was. In zijn geval dus Ledeberg. Hij was nog geen twaalf toen de schooldeuren voor hem dicht gingen en toch schreef hij een kroniek vol over het leven rondom zich, de mensen, de politiek, de fratsen en miseries van zijn dorpsgenoten. Hij noteerde zijn teksten in een merkwaardig proza, een curieus mengsel van Nederlands en Pamel. Zijn grote vriend Gerard Van Herreweghen heeft deze teksten hier en daar wat leesbaarder gemaakt en uit deze bundel zullen we de Rausalezer regelmatig een pittig stukje aanbieden.

Het was vroeger heel anders dan nu. Wij sliepen op 'den open zolder', onder de pannen. In de winter lagen we dikwijls wit van sneeuw die door de wind door de spleten tussen de pannen werd geblazen. Oude meelzakken, vodden en alles wat we konden vinden legden we op ons en dan was 't van trekken en stampen om het best gedekt te liggen. We lagen met onze kop onder de 'sozjes' en de bloemzakken, juist met onze mond en onze neus bloot. In de zomer was het er vaneigens te heet.

Een pispot hadden we niet nodig want geen van ons twee wou die naar beneden dragen en daarom had ieder van ons een fles. Als die vol was konden we een pan opheffen en alles laten lopen over het dak.

Op een winterdag had ik mijn kloeffen kapot 'gerezen'. Ik kreeg enige motten en ik moest naar Pamel bij de pastoor om nen bon voor een paar nieuwe holleblokken.

"Van waar zijde gij?" vroeg die. "Borloo, van Léberg" antwoordde ik. Daarmee wist hij genoeg.

"Ga naar den burgemeester" zei mijn moeder en ik dus naar Poelk bij den burgemeester en daar was dat hetzelfde liedje, van als hij hoorde dat ik van Borloo was, mocht ik opstappen. Dan maar naar Pie Getteman, dat was een man die goed de klompen kon binden. Een ijzerdraad rond het bakkes van de kloef en hij was gemaakt.

Maar als die dan droogden (iedere zaterdag moesten die afgeschuurd en bij de stoof gedroogd worden) ging de scheur wijder open en als ge dan 's zondags naar de mis moest, dan was dat iedere stap van kwasj, kwasj...

Als ik mijn plechtige communie gedaan heb mochten we na de mis in den hof van 't klooster gaan wandelen tot als het tijd was voor de hoogmis. En daar heb ik mijn eerste 'pistolet' gekregen.

In den oorlog van 14-18 woonde Karel van de Woestijne in het huis van meester Eeckhout, tegen het huis van den Brusseelaar. Madam van de Woestijne bracht haar zoon een banaan en wij, die zijn kameraden waren, kregen van haar ook één banaan, voor onze vieren.

Wij hadden dat nog nooit gezien! Het was iets wonderbaars waar we thuis, maanden nadien, nog van spraken.

Als ik na de school thuis bleef was mijn eerste werk bij Ernest Bogaert. Met zijn driewielkarreken moest ik rondrijden om het 'linjekeswerk' te gaan ophalen (bij allemaal schoon maskes) en daarna weg te doen naar de statie in Okegem. Ik verdiende daar drie frank per dag mee, plus mijn noeneten. Maar dat heeft niet lang geduurd want in '19 ben ik dan bij wijze van spreken de wijde wereld in getrokken.

Jef de plekker kwam me dan vragen om mee te gaan naar het front in West-Vlaanderen als 'aflanger aan de pres' om bakstenen te maken en dat was geen lachwerk!

Er waren nog gasten van Pamel: Witten en Wanjt van Klosken (Baes) en Jef van Tierken Lageir (Stockmans), drie beren van mannen en alle drie oud-strijders. Ze hadden van niets schrik en ze dronken gelijk ne walvis. Dat was 's maandags met de trein van vijf uur in Okegem vertrekken en op twaalf uur in Komen arriveren met uwe zak, een deken, ne kilo spek, smout, koffie, 'bitteren' en enige stukskes suiker. Verder nog een stuk zeep, nen handdoek of twee en nog 't een en 't ander. Daarmee trokken we dan van 't station van Komen nog een uur te voet naar Houtem.

Als we aankwamen moest ik de koffie maken en het spek braden. In de namiddag maakten we dan nog zeker vierduizend stenen.

Ons woonst (ons 'villa') bestond uit een kleine barak uit ijzeren golfplaten die gebogen tegen mekaar stonden. In t midden konde gij juistekens rechtstaan. Ons bedden waren enige piketten in de grond geslagen en daar straffen 'trullekensdraad' opgespannen als 'resort', een strozak erop en ge kondt slapen. 's Nachts liepen er soms van die ratten, zo groot als een kat over ons voeten. Die waren op zoek naar ons eten. Dat moesten we dus altijd omhoog hangen aan een haak.

Ons stoof en een fornuis om op te koken, waren enige stenen in een ronde op mekaar geplakt met kleem.

's Zaterdag om elf uur hadden we gedaan en vertrokken we weer (te voet) naar Komen. Om één uur van den achternoon vertrok de trein naar Denderleeuw om daar tegen twaalf uur 's nachts aan te komen en dan weeral te voet met dertig, veertig man naar Pamel.

In Liedekerke bleven de cafés dan altijd open tot een uur of twee en dat was niks als jenever drinken en dan zo al zingend naar huis. De mannen van Masjers, Pie Botte, Fiel van de Piljter, Sjei uit den Tek, Jan van Jeanet en Nelen van Triene, met al die mannen heb ik leren drinken.

1919: steenbakkerij in de frontstreek

Die eerste week in de Westhoek heeft dat voortdurend geregend en dan gingen we ijzer rapen van obussen en ander tuig. Op een dag hebben we in het bos van Houthulst een motor van een vlieger gevonden. Dan hebben we ze verdiend! We sloegen de motor helemaal stuk want daar zat veel aluminium aan en ik moest dat dan met den 'berrewet' in 't geheim wegvoeren en begraven tussen de stenen, want de gendarmen waren steeds achter zo'n mannen op zoek. En zo kreeg ik mijn part van al dat ijzer op den dag dat ik vijftien jaar werd: vijfendertig frank!

D' eerste week gaf ik aan mijn moeder 118 frank netto af en ik was zo fier als ne gieter. Nadien moest ik dan wekelijks thuis 75 frank afgeven voor mijn eten en slapen en dat is zo gebleven tot ik getrouwd ben.

En ginder achter heb ik dan die steenoven helpen inzetten als 'askoeter', zo noemden ze de 'kleine' die de kolen ziftte voor de oven. Soms moest ik de stenen aanpakken bovenop de oven, maar dat heb ik maar één jaar gedaan.

Bij vijf huizen heb ik daar de metsers geïnd. Ik werkte daar met Tist Ket en die van Duffeleer, die waren er met drie. Met Tist Ket heb ik eens ne messing en een dammeken gelegd met Koesjken van Polinne Goemen. Nadien had ik daar een blind paard, ne witten, om met kar en zeekvat naar de vijver achter water te rijden. Dat was om mortel te maken. we werkten toen voor den aannemer Dujardin, die later nog burgemeester van Komen is geweest.

En zo eindigt het West-Vlaamse avontuur van Jefke Borloo. Wij kozen voor dit fragment, omdat het de schrijvende toestand aantoonst van onze voorouders, een eeuw geleden. In een van de volgende edities bladeren we verder in het boeiende en meeslepemde verhaal. Noem het voor mijn part maar een 'erfgoedfeuilleton'. Een mens moet met zijn tijd meegaan, niet?

Het creatieve kruim van Roosdaal werkt koortsachtig aan de nieuwe editie van KUNSTKIJKERS.

Erfgoed Rausa doet ook zijn duit in het zakje met een tentoonstelling in de erfgoedkelder rond Pajotse dichters van vroeger en vandaag.

Ga maar al eens 'goesting' krijgen op www.roosdaal.be/kunstkijkers

KUNSTKIJKERS
WEEK VAN DE AMATEURKUNSTEN
ROOSDAAL

27, 28, 29 APRIL 2018
DICHTERbij

DANS
WOORD
MUZIEK
TENTOONSTELLING
OPEN ATELIERS
WORKSHOPS
WERELDRECORD
FIETS- & WANDELROUTE

Een Lombekenaar in de Brabantse Omwenteling

Door een gelukkig toeval vernam **Vik Verheyden** uit Heverlee dat onze erfgoedvereniging altijd op zoek is naar boeiende artikels over de voorouders die de dorpen tussen Dender en Lombeek bevolkten. Hij kwam via Rausa te weten dat zijn klasgenoot van de retorica, notaris Jean De Schepper, nog altijd in goeden doen is, maar er was nog een andere reden om met ons contact op te nemen: het toeval wil dat hij bij het maken van een transcriptie van het handboek van zijn overgrootvader Maximiliaan Verheyden, tot de vaststelling kwam dat deze voorvader een boerderij uitbaatte in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek. Maximiliaan was een eerste maal gehuwd met Catharina Eylenbosch en nadien met Catharina Vossen. En meteen vroeg hij zich af of deze Catharina Eylenbosch soms verwant was met de kapitein Eylenbosch van het vrijwilligerscorps van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek tijdens de Brabantse omwenteling, waarvan het benoemingsbesluit zich nog steeds tussen de nagelaten papieren van zijn overgrootvader bevindt. En ja, dit bleek inderdaad het geval: hij was zelfs haar oudste broer!

Joannes-Franciscus Eylenbosch,

tijdens de Brabantse omwenteling tot kapitein benoemd van het Corps Volontairen te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek in 1790

In 1789 kwamen de Zuidelijke Nederlanden in opstand tegen het Oostenrijks gezag onder Keizer Jozef II. Vooral zijn hervormingspolitiek en de aanhoudende belastingdruk samen met de voedselschaarste en werkloosheid in de steden brachten veel ongenoegen te weeg onder de bevolking.

In hun 'Geschiedenis van België' uit 1955 schrijven professor D'Hondt en medewerkers over het begin van deze opstand, beter bekend als de 'Brabantse omwenteling', het volgende:

"De gewapende opstand werd voorbereid door Jan Frans Vonck (de broer van Hieronymus Vonck, pastoor te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek van 1780 tot 1808) en Verlooy, die samen het geheim genootschap 'Pro Aris et Focis' (Voor Altaar en Heerd) stichtten. Revolutionaire comités werden opgericht en in het geheim werd een klein leger van vrijwilligers op de been gebracht. De troepen werden samengebracht in het prinsbisdom Luik, waar, eveneens naar Frans voorbeeld, een opstand was uitgebroken. Onder leiding van Van der Mersch viel het leger in Brabant en Vlaanderen binnen. Tegelijk braken er plaatselijke opstanden uit. De Oostenrijkers moesten het land ontruimen. De opstand was dus het werk van de vooruitstrevende Vonck en zijn aanhangers. Toch gelukte het advocaat Van der Noot, het hoofd van de uiterst behoudsgezinde statenpartij, zich van de geslaagde omwenteling meester te maken."

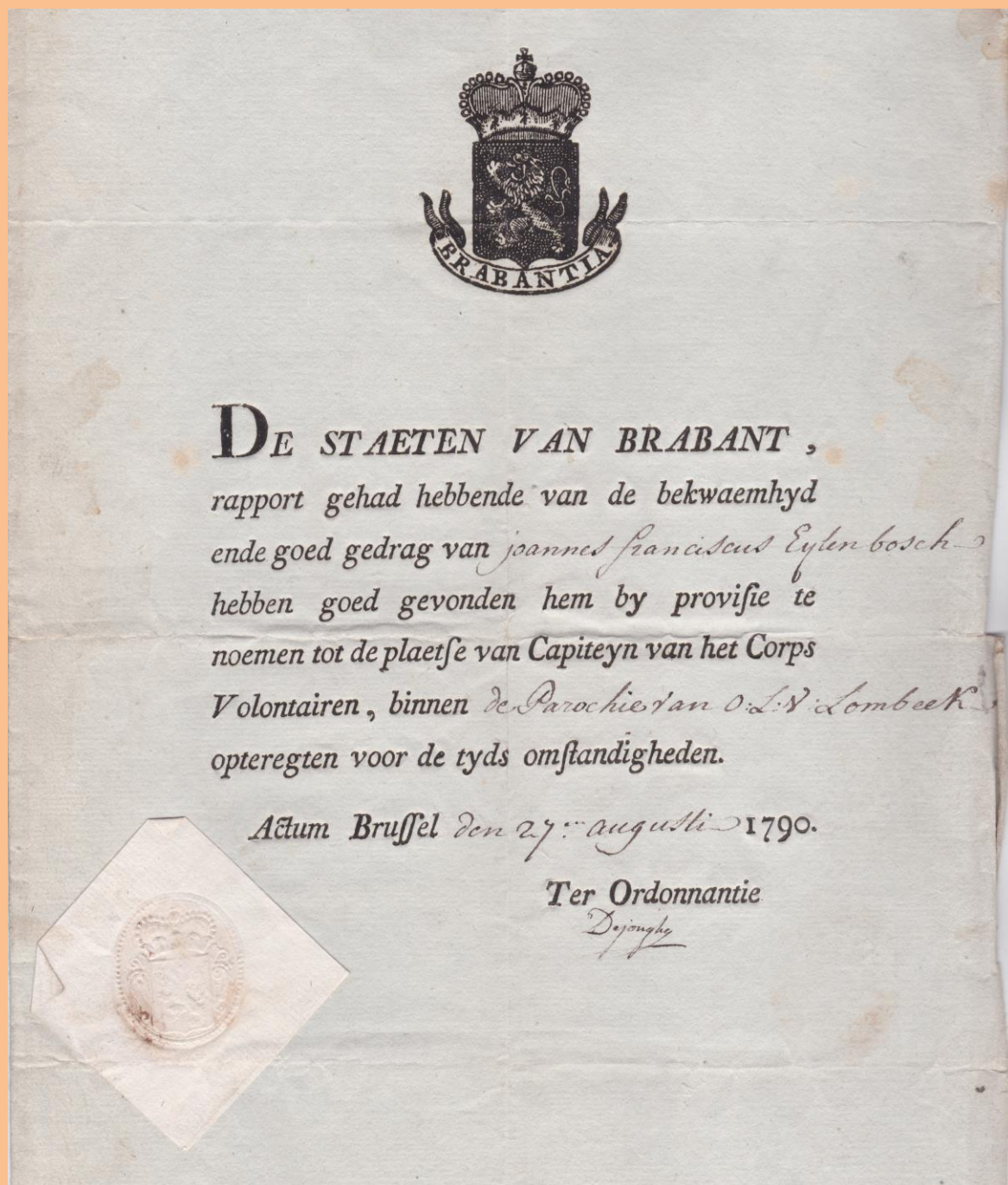
De strijd van Van der Noot leidde tot de oprichting van de republiek van de "Verenigde Belgische Staten", een soort federatie van gewesten, maar deze ging vrij vlug ten onder. Onder meer de onderlinge spanningen en onbekwaamheid van het bestuur van de verschillende staten leidden zeer vlug tot een zekere anarchie in onze streken. In september 1790 heroverden de Oostenrijkse troepen dan ook zonder moeite onze gewesten.

We vonden niet meteen een prent van een kapitein in het vrijwilligerskorps. Maar deze spotprent (gravure door Löschenkohl) van een Kapucijnaalmoezenier van het vrijwilligerskorps mag er ook best zijn...

Ook in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek werd een vrijwilligerskorps opgericht, vermoedelijk reeds in de beginperiode van deze Brabantse omwenteling. Op 27 augustus 1790 werd als kapitein hiervan **Joannes-Franciscus Eylembosch** benoemd. Dit blijkt uit het benoemingsbesluit door de Staten van Brabant te

Brussel, dat hieronder is afgebeeld. Bovenaan dit besluit staat het embleem met de leeuw, erboven de kroon en eronder de naam van de staat "Brabantia". Op de zegel onderaan staat dezelfde leeuw met de kroon.

Op de website van Wikipedia vonden we de afbeeldingen, die voorkomen op twee van de acht Belgische muntstukken, die alleen tijdens deze korte periode van de Brabantse Omwenteling in 1790 geslagen werden, namelijk de zilveren munt van 10 oorden (1/8 gulden) en de zilveren munt van 3 guldens (volgende blz.).

Op het eerste muntstuk en ook op dit in zilver van 1 gulden staat op de voorzijde een klauwende leeuw afgebeeld en op de achterzijde twee schuddende handen met erachter 10 gekruiste pijlen. Rondom staat geschreven "In Unione Salus" (*heil in verbondenheid*).

Op het tweede muntstuk staat op de voorzijde een klauwende leeuw afgebeeld, zwaaiend met een zwaard in de ene hand en met een schild met de tekst "Libertas" (*vrijheid*) in de andere hand. Op de achterzijde ervan staan elf wapenschilden rond de zon in het midden en rondom als tekst "Domini est regnum" (*Het Rijk is aan de Heersers*).

Wie was nu deze Joannes-Franciscus Eylenbosch ?

Joannes-Franciscus (° O.-L.-V.-Lombeek, 1756) was een zoon van Engelbertus Eylenbosch en Teresia Van Cutsem, uitbaters van de hoeve, gelegen links van de pastorie en de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en die later omstreeks 1880 werd afgebroken. Hij groeide op in het Lombeek van de woeelige tweede helft van de achttiende eeuw. Toen hij aangesteld werd als kapitein van het vrijwilligerskorps was hij dus 34 jaar en nog ongehuwd.

Enkele jaren na het einde van de Brabantse omwenteling huwde hij met Adriana Wijns uit hetzelfde dorp. Ze hebben zich toen (of enkele jaren later) in Aalst gevestigd. In 1810 was hij er alleszins landbouwer-herbergier, wat blijkt uit de verdelingsakte uit dat jaar van het onroerend gedeelte (hoeve en gronden) van de nalatenschap van zijn ouders.

Uit de verpachting van de hoeve in 1804 door Theresia van Cutsem (de weduwe van vader Engelbertus Eylenbosch) aan drie van haar kinderen, namelijk Peter, Petronilla en Catharina, blijkt dat de vier andere kinderen die toen nog in leven waren, de hoeve reeds hadden verlaten. Nog hetzelfde jaar overlijdt Theresia.

Enkele maanden later, begin 1805, wordt de inboedel, de veestapel, het landbouwalaam en zo meer geschat, waarna Petrus, Petronilla en Catharina hun broers en zusters uitkopen.

In 1810 worden ook de onroerende goederen, die nog steeds in onverdeeldheid waren, bij onderlinge overeenkomst verdeeld. De gebouwen van het hof met de grond waarop deze stonden gingen hierbij naar Jan, Peter en Catharina. Daags daarop namen Catharina (*doopnaam Anna-Catharina*) en haar echtgenoot Jean (*doopnaam Joannes-Henricus*) van Audenrode, afkomstig van de schuin tegenover gelegen hoeve 'De Kroon', de 2 delen van haar broers Jan, winkelier te Ninove, en Peter, landbouwer te Gooik, over, zodat ze vanaf dan alleen eigenaar waren van deze hofstede. Kort daarop overleed Jean en hertrouwde Catharina met mijn overgrootvader Maximiliaan Verheyden, die toen het Hof te Vitseroel in Ternat verliet en bij haar introk.

Op de volgende bladzijde wat beeldmateriaal om de situatie te verduidelijken.

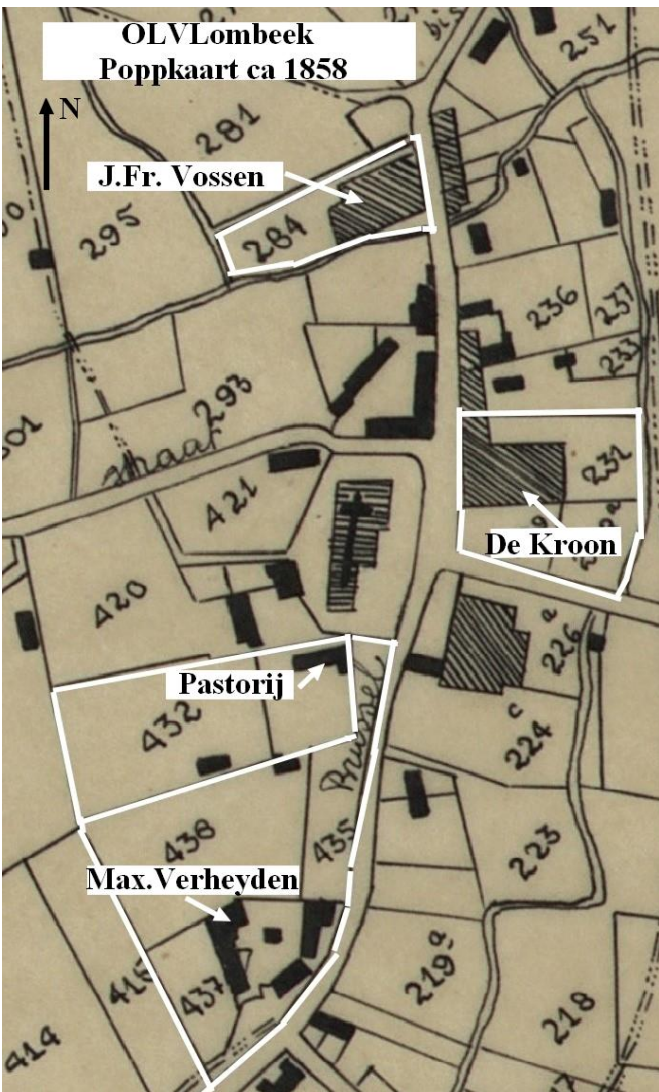

Hierboven een oude prentkaart met de winkel Commerce Estaminet Vossen-De Neve, langsheen de straat tussen de vroegere hoeve Verheyden en de pastorijs.

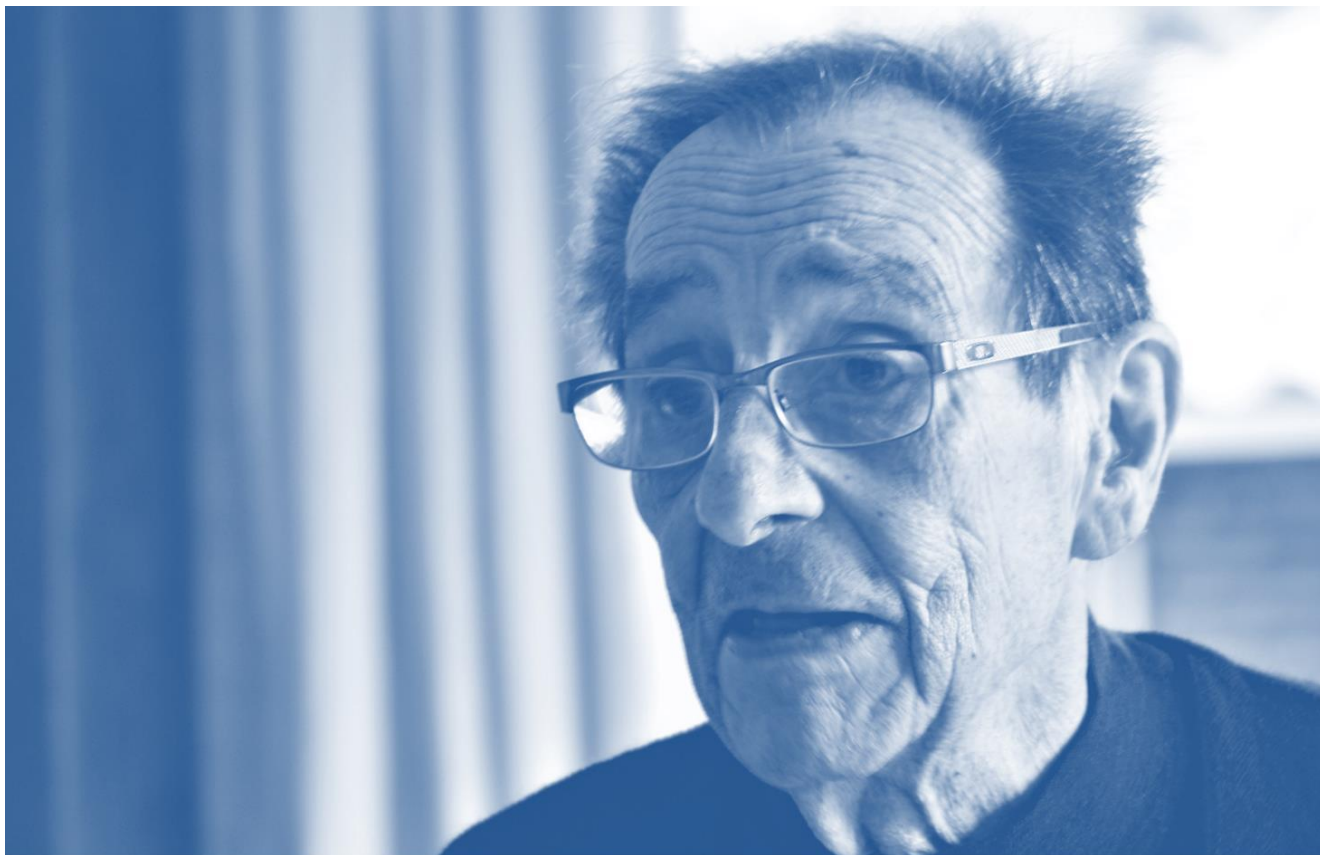
Hiernaast het grondplan van het centrum van Lombeek volgens de Poppkaart zoals die overgenomen is van de website van geopunt Vlaanderen, met de ligging van de erven van de 3 hoeves, die ter sprake komen in dit artikel.

En dan heb ik nog een vraag voor pientere Lombekenaars: weet iemand iets meer over de Volontairen van Lombeek? Mocht dit het geval zijn, dan vernemen we dat graag via rausa@skynet.be.

Vik Verheyden

Portret in blauw: Maurice Vandevelde

Wij besteden in ons tijdschrift regelmatig aandacht aan mannen of vrouwen die op hun manier kleur hebben gegeven aan onze gemeente. In de bijdrage die we brengen op de volgende bladzijde mag je het begrip 'kleur' wel heel letterlijk nemen. Maurice Vandevelde heeft zijn hele leven geprobeerd het liberalisme te promoten. Naast deze politieke drijfveer was hij ook een gepassioneerd dichter, kunstverzamelaar en filosoof. Toen we hem bezochten in het najaar van '15 streed hij nog volop tegen wat gemeenzaam 'een slepende ziekte' wordt genoemd. Pas op 21 april van vorige lente moest hij zich gewonnen geven. Bijna een jaar na zijn overlijden brengen wij de neerslag van dit gesprek. Een terugblik op een hevig leven, vol kunst, passie, politiek, glorie en noodlot.

Het was er altijd goed toeven in het huis op de Lombeekberg. Aan elke wand hingen schilderijen en tekeningen van gerenommeerde schilders, op decoratieve statieven stonden unieke sculpturen en in de boekenkast las je op de ruggen titels in alle talen over kunst en filosofie. Wanneer je je ten huize Vandevelde-Flama neer vleide in de zetel, dan kon je ervan op aan dat even later een glas precieuze wijn werd in geschonken. Dat was die namiddag niet anders. Terwijl Maurice de donkerrode Bourgogne in de roemer schonk antwoordde hij op onze vraag "Hoe gaat het ermee" haast laconiek: "Tja, er is die darmkanker, longkanker en oogkanker, ik word een beetje doof, maar voor

de rest klaag ik niet....

Merkwaardig, hoe deze door allerlei ziekten geplaagde man, schijnbaar het ongemak van zich kon afzetten en begon aan een urenlang gesprek waarin de flamboyante jeune premier van weleer zijn doordachte levensvisie met kleurrijk proza declameerde.

De familie Vandevelde is eigenlijk afkomstig uit Eizeringen, meer bepaald Tuitenberg. Vader Gustaaf was aanvankelijk maalder in de Tuitenbergse molen, 'de molen van Flooët'. Nadien is hij naar Brussel getrokken waar hij een beenhouwerij opstartte.

In de marge...

Foto: verzameling 'Ons Molenbestand'

Een foto van de 'moulin va Flooët', zoals de Tuitenbergmolen werd genoemd. Hij stond aan de Molenstraat in Eizeringen. Hij werd gesloopt in 1925. Later is met o.a. het sloopmateriaal een 'moderne' maalderij opgericht. Het moet in deze maalderij zijn geweest dat vader Gustaaf Van de Velde werkzaam was vóór hij naar Brussel verhuisde.

Bron: Molenechos

Het zakendoen zat hem in het bloed. Hij wist zijn zaak uit te bouwen en had op een bepaald ogenblik vijf winkels in de hoofdstad. Maurice, enig kind, wordt in Brussel geboren in de zomer van 1931. Het ventje doet er zijn lagere school 'bij de nonnetjes' in het Vlaams. Zijn ouders hadden hun zaak in Evere. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog wordt de buurt hevig gebombardeerd en het gezin beslist terug te keren naar Eizeringen.

Omdat Tuitenberg veel dichter bij O.L.V.-Lombeek ligt, ging hij voortaan naar school in Lombeek waar hij in het derde studiejaar belandde bij meester Ringoet, later bij meester Van Stalle, tot hij in 1944 naar Wallonië op kostschool wordt gestuurd 'om zijn Frans te leren'.

"Ik werd dus geparachuteerd in een Jezuïetencollege. Ik kende nauwelijks een paar woorden Frans en kwam daar terecht in een eentalig Franse omgeving waar ik Grieks-Latijnse moest volgen. Nogal logisch dat ik dat eerste jaar moest overdoen. Maar daarna begon het beter te gaan. Ik kwam in contact met alle grote schrijvers uit de Franse literatuur en mijn vocabulaire groeide zienderogen. Ik kwam ook onder de indruk van de methodiek van de Jezuïeten. Ze lieten hun studenten vrij in hun denken. Ze oriënteren wel, maar ze laten de gedachten vrij. Ik werd toen ook sterk beïnvloed door de progressieve tendensen van die periode. Wij hadden daar Jezuïetenpaters die echte linkse filosofen waren en ik durf gerust opbiechten dat ik in de retorica Marxist was!

Toen ik nadien naar de Leuvense universiteit trok kreeg ik ook daar colleges van linkse katholieken. Ik heb van hen meer geleerd over het Marxisme dan over de doctrine van de kerk. In Leuven was ik aanvankelijk nog een linkse katholiek. Vandaar ben ik naar het agnosticisme gegroeid.

Toen zijn de Russen in 1956 Hongarije binnengevallen. Wij zijn toen met een groep studenten van Gent, Brussel, Leuven en Luik vertrokken met een bus om Hongaarse studenten naar hier te halen. Toen zag ik de leugen van het communisme en op dat ogenblik ben ik liberaal geworden! Voor mij was liberalisme vrijheid van denken. Maar sociaal gericht. Ik ben altijd sociaal democratisch gericht geweest, wij waren linkse liberalen".

De keuze van Maurice kon allicht ook beïnvloed zijn door de familietraditie en het feit dat volgens hem de meeste boeren in het Pajottenland katholieke liberalen waren. Hij somde een aantal pachtersgeslachten op uit Lennik en Pepingen die in de loop van de recente geschiedenis belangrijke politiciers hebben voortgebracht.

Maurice studeerde in Leuven economie, sociologie en wijsbegeerte en behaalde een baccalaureaat in de Thomische Wijsbegeerte.

Intussen had vader Gustaaf enkele percelen grond en een woning gekocht aan de Lombeekse Koning Albertstraat. Lang heeft Maurice er niet bij zijn ouders gewoond. Zijn professionele bezigheden verplichtten hem ertoe zich te vestigen in Brussel. Hij was intussen ook gehuwd met Anny Flama uit Brugge. Zij kregen vier kinderen.

Anny en Maurice (foto familiearchief)

"In 1956 ben ik lid geworden van de liberale partij in Brussel op aanmoediging van mijn vader.

Daar zorgde ik meteen voor revolutie. Ik wond me daar op over het feit dat daar enkel Frans werd gesproken. Ik heb daar toen wat men noemt zo van mijn tak gemaakt dat de gevolgen niet uitbleven: mijn lidkaart van '56 was in het Frans, mijn lidkaart van '57 was tweetalig, zo vlug is het gegaan.

Ik werd ook vrij snel gevraagd om in Brussel deel uit te maken van het hoofdbestuur van de Liberale Partij, waar ik vertegenwoordiger was van het Liberaal Vlaams Verbond. In dat bestuur waren 5 Vlamingen en de rest waren allemaal Franstaligen, hoewel het ledenaantal van de Vlamingen in Brussel-Halle Vilvoorde veel groter was dan het aantal Franstaligen".

Maurice deed zijn verhaal en het was amusant om te merken hoe diep de verontwaardiging na al die jaren nog zat, wanneer hij teruggacht aan de arrogantie waarmee de Franstaligen neerkeken op de Vlaamse geestesgenoten. De jonge Vandevelde heeft toen met zijn retorisch talent en zijn overtuigingskracht voor een ommekeer gezorgd. Het was meteen ook het begin van 'de Blauwe Leeuwen' en een steile klim in de geledingen van de liberale partij.

In 1960 werd hij kabinetsattaché op Buitenlandse handel. In 1966 nam Jacques Van Offelen, minister van Economische Zaken hem in dienst als adjunct kabinetschef, in 1976 werd hij adviseur van Vice-premier Willy De Clercq.

Zijn vader had hem intussen een perceel grond geschonken op de Lombeekse boerenbuiten. Daar bouwde hij een mooie landelijke woning op de kop van de Lombeekberg.

Zijn kennis over het dorp was op dat ogenblik nihil. Maar zijn vader, die een kilometer verderop langs dezelfde straat woonde, was wel meer betrokken bij de Lombeekse samenleving. Ondanks hun verschillende politieke overtuiging had hij overigens heel goede relaties met Emile Van Cauwelaert die regelmatig eens op bezoek kwam.

"Begin 1964 moest ik voor mijn werk een aantal maanden naar de Verenigde Staten. Vóór ik vertrek ga ik langs bij mijn vader en die vertelt me dat het dorp in rep en roer staat omdat er sprake van was dat O.L.V.-Lombeek zou worden gefusioneerd met Strijtem en Pamel. Al vond ik het op dat ogenblik een absurd idee –Lombeek was volledig gericht op Lennik en zeker niet op Pamel- toch ging ik er niet op in omdat ik met andere dingen in mijn hoofd zat.

Wanneer ik dan terugkeer en uit nieuwsgierigheid pols naar de evolutie, wist mijn vader te vertellen dat Karel Van Cauwelaert een lijst klaar heeft voor de verkiezingen van oktober.

Hij zei: "Ja er is een lijst Van Cauwelaert en iedereen zit daarop. Er zitten Geiten en Bokken in van Lombeek, aanhangers van burgemeester De Backer van Strijtem en de aanhang van dokter Roosens in Pamel. Maar van liberalen is er geen sprake".

Dat daar een verborgen aanmoediging in zat om iets te ondernemen, had ik nog niet meteen door. Even later krijg ik een telefoon van Jan Bascour uit Lennik. Hij vroeg me om mee te doen met de verkiezing in de nieuwe gemeente.

Ik reliceerde met het argument dat ik geen kat kende in de streek en dat ook niemand mij kende. Maar hij gaf me enkele namen en overhaalde me om met die mensen eens te gaan praten.

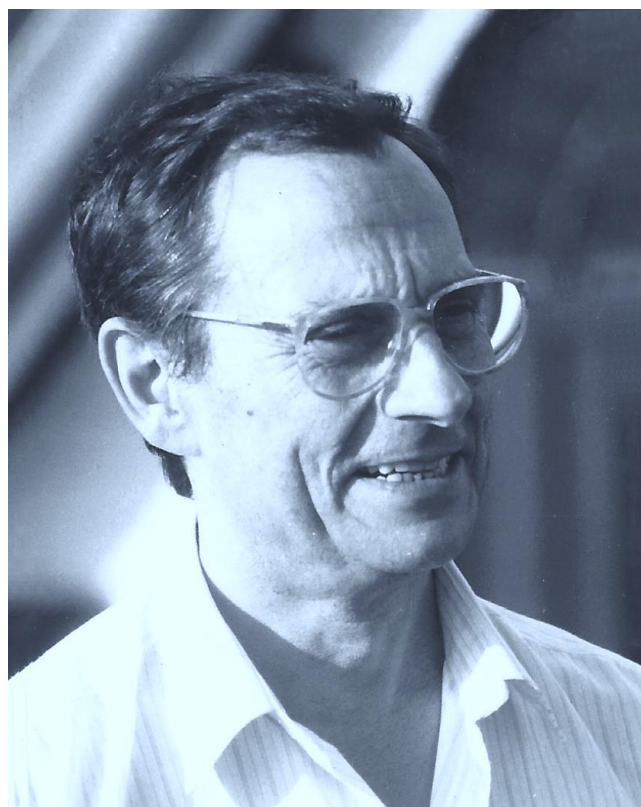
Zo kwam ik in Lombeek terecht bij de familie Bulté die enthousiast reageerden, in Strijtem was Rie Eylenbosch meteen bereid en in Pamel sprak ik de familie De Coen aan. Die waren niet meteen happig, maar ze vertelden me dat ik naar Poelk moest gaan omdat daar de Doempers met 'iets' bezig waren. Wist ik veel wat 'Doempers' waren.

Zo gezegd, zo gedaan, ik raakte aan de praat met Gilbert De Smedt, Fred Willems, de initiatiefnemers van het Pamelse protest en met de ambitieuze jonge politicus Herman Timmermans. We belegden een bijeenkomst met de groepen die gekant waren tegen de fusie: de liberalen van Lombeek en Strijtem en de liberale Doempers. Dan werd me gezegd dat er in Strijtem nog wel iemand was die waarschijnlijk zou willen meedoen, "dat is wel geen liberaal, maar een Fronter, Jef Beyl".

Ik met Rie Eylenbosch bij Beyl en die ging akkoord. Er was dus plots een tegenlijst voor Van Cauwelaert.

Toen hij dat vernam, kwam Karel Van Cauwelaert zijn beklag doen bij mijn vader. "Staafken, uwe Maurice gaat toch niet tegen mij opkomen zeker? Waarop vader reliceerde: "Karel, als liberaal komt hij niet op tegen u, hij komt op tegen de CVP. En daar kan ik niks tegen doen".

Dat was het begin van de Roosdaalse politieke carrière van Maurice Vandevelde. Hij heeft er die namiddag uren over verteld. Straffe verhalen, glorie en afgang, triomf en ontgoocheling. Een paar keer is hij gemeenteraadslid geweest. Er waren ook periodes dat hij zich terugtrok omwille van zijn drukke loopbaan in de administratie of om gezondheidsredenen. Maar altijd heeft hij achter de schermen geijverd om de liberale partij een belangrijke rol te laten spelen. Dat dit nooit echt gelukt is, stemde hem droef. Maar er was voor hem zoveel meer in het leven dan de politiek. De *Schone Kunsten* waren allicht zijn grootste passie.

Maurice Vandevelde, zoals hij prijkte op de verkiezingsfolders

"Mijn vader was een kunstliefhebber. Hij was geïnteresseerd in schilderkunst. Ik heb die interesse van hem geërfd. Ik zocht ook contact met kunstenaars en raakte met velen onder hen goed bevriend. Maar er was ook de literatuur!

In de loop van mijn humaniora schreef ik heel gemakkelijk poëzie (in het Frans). In zoverre dat ik in de retorica de primus van de klas werd in alle onderdelen van de Franse taal. Franse poëzie lag me enorm. Op een bepaald ogenblik schreef ik zomaar een gedicht over een 'maalder'.

Marcel Arnould, de grote beeldhouwer die later in Lennik is komen wonen, kreeg dat te lezen en zei: "Gij zijt gemaakt om poëzie te schrijven, waarom doet ge er niet mee voort?"

Zo kwam ik toevallig op mijn pseudoniem: een samenvoeging van 'Maelder' (van mijn voorvaderen) en 'Lennik'. 'Maelderlick' was geboren.

Ik had in de loop van de jaren een heel goed contact opgebouwd met een aantal beeldhouwers waaronder Yves Rahier. Toen groeide in mij de idee om een dichtbundel te maken over mijn vrienden beeldhouwers. Zo kwam in 1976 'En terre de Flandre' uit, in samenwerking met elf beeldhouwers waaronder zwaargewichten als Rik Poot, Octave Landuyt, Roland Monteyne e.a."

Maurice Vandevelde was destijds ook bevriend geraakt met Marcel Piron, schepen van cultuur van de stad Brussel. Die gaf hem de gelegenheid om een tentoonstelling op te bouwen rond de beeldhouwers en zijn bundel. Het werd een enorm succes. De dichter had zijn richting ontdekt. Er volgden nog een vijftiental poëziebundels, steeds in samenwerking met schilders of beeldhouwers.

Wie 'Maelderlick' intikt op het net, zal onder de indruk komen van het oeuvre van de dichter en van de weerklank die zijn projecten kregen.

"Men heeft me vaak gevraagd waarom ik niet in het Nederlands schrijf. Ik ben perfectionistisch op het gebied van taal. Als ik mijn kinderen soms een slordige zin hoor uitspreken, dan klinkt dat in mijn oren als een vloek. Door mijn opleiding heb ik het Frans veel beter onder de knie gekregen en vind ik veel beter het juiste woord en de juiste toon. Ik heb zelf het gevoel dat mijn woordenschat in het Nederlands ontoereikend is."

Op artistiek gebied was dit decennium zeker het hoogtepunt voor Maurice Vandevelde. Grote namen uit de kunstwereld boden zichzelf aan om met hem een project op te zetten. Zo ook de grote schilder Frans Minnaert. Vanaf het eerste contact sprongen de vonken over. In die periode trok Maurice regelmatig naar de statige boerderij aan de Heikruise steenweg. De bundel 'Le Chemin de haute croix' is het resultaat van deze samenwerking. Iedere zondag om 11 uur was het verzamelen geblazen voor kunstliefhebbers in de enorme schuur van Frans Minnaert voor recitals, voordrachten en filosofische gesprekken.

Want ook filosofie was één van de stokpaardjes van Vandevelde! Dit interview was overigens een ononderbroken grasduinen in de tuin van de filosofie, waarbij geschiedenis, religie, vrijmetselarij, kunst en politiek met elkaar werden verbonden.

EXPOSITION / TENTOONSTELLING

EN TERRE DE FLANDRE

du poète / van dichter

MAELDERLICK

avec / met

J. Burskens - J. Beekman - R. Cleeremans
J. Dries - V. Dupont - A. Goezu
O. Landuyt - P. Mara - F. Minnaert - H. Minnebo
R. Monteyne - R. Poot - R. Raveel - Y. Rhayé
R. Somville - O. Strebelle - K. Van Breedam
S. Vandercam - P. Van Gysegem - J. Van Tuerenhout
J. Vermeersch - R. Wittewrongel & R. Minnaert

onder de auspiciën van het Ministerie van nederlandse cultuur en het N.C.C.

Au Palais des Congrès
Bruxelles
Congressenpaleis
Brussel

du / van 2-12-82
au / tot 4-1-83
de / van 10-18 heures / uur

fermé / gesloten
le dimanche / 's zondags
24-25-26-31/12
et / en 1-2/1

We hadden ook de indruk dat Maurice een synthese wou maken van zijn eigen opvattingen, een soort van credo dat hij wou uitspreken op het einde van zijn leven. Want dat dit einde nabij was, daarvan was hij zich bewust.

“Ik ben humanistisch en vrijzinnig, te christelijk om katholiek te blijven, te vrijzinnig om christelijk te zijn, te humanist om alleen maar vrijzinnig te zijn. Ik heb het grootste respect voor katholieken die echt katholiek zijn, ik heb het grootste respect voor socialisten die echt socialist zijn. Voor mij is liberaal zijn immers altijd open staan. Maak een vriend van uw vijand. Het stoort me dat sommige humanisten een nieuw dogma achterna lopen”.

Maurice heeft altijd geprobeerd de filosofie meer te betrekken bij het alledaagse leven. Een van de projecten waar hij mee zijn schouders heeft onder gezet was de oprichting van Filocafé Socrates, waarin mensen van alle mogelijke gezindheden en ontwikkeling gingen nadenken en discussiëren

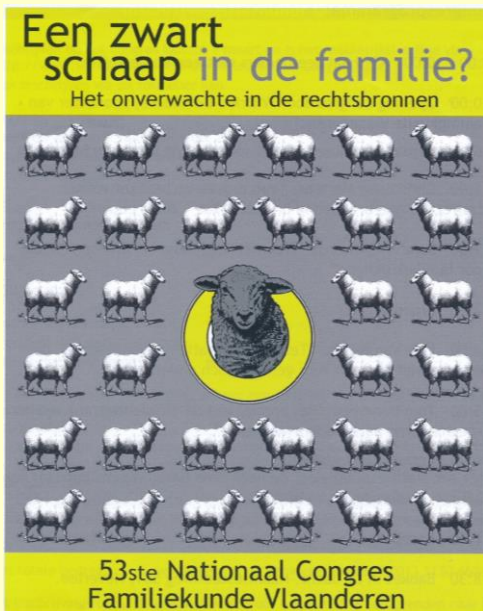
rond bepaalde thema's. Kenmerkend voor hem was echter dat hij zich bepaalde periodes heel hard ging inspannen om een of ander evenement op de sporen te zetten, om zich dan weer voor een hele tijd terug te trekken. Zo was hij in 2010 (samen met Emmanuel De Bethune) de grote bezieler achter een aangrijpende hommage 'Vrijheid op leven en dood', een spektakel en tentoonstelling in GC Het Koetshuis rond twintig vermoorde dichters.

Een ander initiatief dat door hem werd gelanceerd was het openstellen van de schouwburg van het Koetshuis voor afscheidsvieringen van overledenen. Het was dan ook in deze zaal dat met een indrukwekkende plechtigheid werd afscheid genomen van Maurice, nadat de onbarmhartige ziekte hem op 21 april 2017 had gevelde.

Luc Van Cauwelaert en Walter Evenepoel

Bronnen: Interview op 20 september 2015, Website Roosdaal van A tot Z van Hubert De Bolle.

Wie gaat mee?

Op zaterdag 17 maart houdt Familiekunde Vlaanderen zijn Congres. Wie graag meereist met onze delegatie geeft een seintje via 054 32 33 64 of rausa@skynet.be

Wie werkt mee?

Op **woensdag 21 maart** (20 uur) is het in de polyvalente zaal van GC Het Koetshuis verzamelen geblazen voor Pajotten en Zennevleiërs die in 2019 willen meewerken aan het grote theaterproject '**De Ezels van Bruegel**'. Voor mensen die zich willen engageren als decorbouwer, administratief medewerker of figurant zijn er nog heel wat gaatjes in te vullen. Welkom!!!

AvH

In Rausa 8/2017 vroegen we de digitale speurneuzen om te achterhalen wie die knappe Kajotters wel waren. Onze onvolprezen medewerker François De Neef heeft de klus voor een deel geklaard. Dit is het resultaat van zijn analyse...

De geestelijke links in beeld is Emiel De Vos (1895-1942), ten tijde van de foto onder-pastoor te Pamel en vanaf 1938 kapelaan te Ledeberg. De geestelijke rechts is inderdaad Hubert Janssens (1880-1950), pastoor te Pamel. Beide waren niet bepaald vrienden. De Vos was zeer populair, vooral te Ledeberg.

Op de foto staan 21 kajotters. De 22ste zal wellicht het fototoestel gehanteerd hebben, anders was er een speler te kort voor de partij voetbal (of de paster moet meegesjot hebben...).

De Kajotters waren in die tijd ingedeeld in oud-KAJ en jong-KAJ. Op de eerste rij (gezeten) is de tweede in beeld (met de grote witte kraag) mijn nonkel André De Neef (°1919 en omgekomen in mei '40 tijdens de Slag bij de Leie ter hoogte van het Sterrenbos neffenst het kasteel van Rumbeke). De zesde in de rij is Goren van Pè'tj (Goren Renders) die tot voor enkele jaren aan de de Profetenstraat woonde, wat voorbij Bijlès (Bleienberg). Was trouwens de boezemvriend van André. Later werkten ze beiden in het Seminarie in Mechelen.

Zijn overlijdensdatum weet ik niet exact want er zijn geen brieven of doodsprentjes uitgegeven. Hij was in ieder geval hoogbejaard, de 90 voorbij.

T'onzent zijn André (°1919), Jef (°1922) en Rie (°1927) bij de Kajotters geweest. De oudere broers niet (Beir, Sis en Sjei), want in hun tijd bestonden die nog niet. Mijn vader, Rie, herinnert zich dat Rieken van Saen, de latere burgemeester, in de jaren '30 hun leider was. De Kajotters waren goed herkenbaar aan hun mutsken met Kajotterembleem. Zo'n speld werd ook op de vest gedragen (zoals Goreken op de foto).

De overige jongens ken ik niet. Op de middenrij zouden er tussen staan van Boerken Smet uit de Wolvenstraat. Als je weet dat de kleinsten op de eerste rij van 1919 zijn, kan je de ouderdom van de foto ongeveer schatten.

FDN

Foto laatste bladzijde

Geert Vermandere stond op de hoek van de Keyenberg en de Kristus Koninglaan in Strijtem toen hij afdruckte. Het resultaat is een schitterende foto die de wintersfeer perfect uitademt. De Rausa-redactie dankt overigens alle andere leden van Fotografenvereniging Roosdaal voor het prachtig fotomateriaal dat zij ons 'à la carte' bezorgen. Hun kwaliteitsvolle beelden geven een grote meerwaarde aan dit tijdschrift.

